

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Lectionarium Breuiarii. Vitae Sanctorum - Cod. Aug. perg. 84

[S.l.], [3. Drittel des 10.-11. Jh.]

Vita Willibaldi episcopi Eichstetensis

[urn:nbn:de:bsz:31-11817](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-11817)

accipere mereatis. Iste dudum erat
externus atq; ignotus. et nunc est
cives in caelestibus. iste pridem iam
peregrinus. et nunc est. cum scis ce-
licolis. cuius membra in terra te-
net tumba. sps ethereas in aethera e-
uectus abijt. Aurea p̄mia eterne
uite sine fine p̄fruant. letus ille
nunc longa p̄cua sine fine gau-
det in gl̄a. Ista qui legat intellegat
et non ambigat consideret et
credet. qui sarcofago solida et in
integra stat in ecclesia que iam
olim ante quā de seculo migraret
facta fuerat. Et nunc deo gratias
ago cuius nempe imperio nutata
fundantur tota ethera terre-
stria. equorea. infernal.ambu-
lantes. uolantes. natantes. reptan-
tes. rite que laudant late falan-
ges clara cuius miracula cotti-
die cunctis coruscant in cosmo.
cuius est honor et potestas et impe-
rium. in secula seculorū. amen.

INCIPIT PROLOGVS.

Unde et nunc est. cum scis ce-
licolis. cuius membra in terra te-
net tumba. sps ethereas in aethera e-
uectus abijt. Aurea p̄mia eterne
uite sine fine p̄fruant. letus ille
nunc longa p̄cua sine fine gau-
det in gl̄a. Ista qui legat intellegat
et non ambigat consideret et
credet. qui sarcofago solida et in
integra stat in ecclesia que iam
olim ante quā de seculo migraret
facta fuerat. Et nunc deo gratias
ago cuius nempe imperio nutata
fundantur tota ethera terre-
stria. equorea. infernal.ambu-
lantes. uolantes. natantes. reptan-
tes. rite que laudant late falan-
ges clara cuius miracula cotti-
die cunctis coruscant in cosmo.
cuius est honor et potestas et impe-
rium. in secula seculorū. amen.

Quos pastoralis
pius p̄cetur pe-
prbos alios
ganter dia-
militie mon-
pulari h. d. g.
studij m. g.
melior. p̄cetur
patu. g. d. g.
utegregius
nus sua industria
diligenter quodā modo ut
pprios mulcendo fouendo. p̄cetur
solebat. Ista omnib. istie subsistere
legis moderamine manentibus.
Ego indigna saxonica degente
istie uementiū nouissima et n̄
solū annis sed etia morib. et de il-
lorū cōparatione contribulū
meorū quasi omuncula. Ego q̄
dem uobis religiosis ac catholicis
uiris celestis bibliothecę ministris
obutilitate memorię pauca per

non etiā uisitū signa: quas dñs p hu
mani generis salute se humiliando
discendendo in humani corporis as
sumptione diuine roboratus potente
priuilegio p stare atq; p ficere digna
tus ē in hoc mundo. Suisq; oculis ue
nerandi uiri iur libaldi corporali
cognita suisq; plantis p omia palpan
do penetrandoq; uisibilitē cōparuerit
hec omia intimando p stringimus.
Et non solū signa quę nobis p euangeli
gram cęsta demonstrant ille uidebat.
Sed etiā ipsa terrarū loca ubi dñs nr
nascendo. patiendog. ac resurgendo
nobis aparuit. & nihil omnia aliap
digiorū uisitūq; uestigia quas dñs
in ista orbe terrarū depingere disfa
mareq; dignatus est. Ille p ficax
nrōrū pedagogus omniū omātrans
meando fide robustus fata fortuna
tus p cactē pagrans omia uisitando
repperiebat atq; uidebat. Unde nunc
cęste ut ita dicā mihi uidet esse. p tēnū
qd ista omia muta tenacitatis silentio
apilatis labus humana taceat lingua.
Quas dñs suo seruo p p p r i o corporis
labore p uisionēq; oculorū ostenden
do in nrīs temporib; reuelare dignatus
est. Ista non apocri forū uenia cęta

non etiā uisitū signa: quas dñs p hu
mani generis salute se humiliando
discendendo in humani corporis as
sumptione diuine roboratus potente
priuilegio p stare atq; p ficere digna
tus ē in hoc mundo. Suisq; oculis ue
nerandi uiri iur libaldi corporali
cognita suisq; plantis p omia palpan
do penetrandoq; uisibilitē cōparuerit
hec omia intimando p stringimus.
Et non solū signa quę nobis p euangeli
gram cęsta demonstrant ille uidebat.
Sed etiā ipsa terrarū loca ubi dñs nr
nascendo. patiendog. ac resurgendo
nobis aparuit. & nihil omnia aliap
digiorū uisitūq; uestigia quas dñs
in ista orbe terrarū depingere disfa
mareq; dignatus est. Ille p ficax
nrōrū pedagogus omniū omātrans
meando fide robustus fata fortuna
tus p cactē pagrans omia uisitando
repperiebat atq; uidebat. Unde nunc
cęste ut ita dicā mihi uidet esse. p tēnū
qd ista omia muta tenacitatis silentio
apilatis labus humana taceat lingua.
Quas dñs suo seruo p p p r i o corporis
labore p uisionēq; oculorū ostenden
do in nrīs temporib; reuelare dignatus
est. Ista non apocri forū uenia cęta

59
tica dissectione relata esse cognoscamus
Sed sicut illo ipso uidente et nobis refe-
rente de consilio dictatione audire et
nihilominus scribere destinauimus.
duobus diaconibus testibus mecumq.
audientibus. VIII. Kt. IULII. pridie ante
solsticia martii die. istas esse literarum
apices non ideo ego idiota disputare in
choo. quod de uere sagacitatis industria
me aliquid desiderare estimatis. Sciquid
bene non nouerim ego multos uirorum
quos dominus deus nosterq. artister multo prestanti-
ores non solum uirili sexui sed et etiam
dignitate diuine conditionis mini-
stero preferre dignatus est. Multo me-
lius diuine legis eruditione et nihil-
ominus indagacione sollempni cura pe-
tiores disponere et discereq. posso. Sed
qui me indignam tamen de illorum ge-
nealogi stirpe. aliuinde per pagatam
foste de extremis ramorum cauliculis
me fore noueram. De tantis talisq. ui-
rorum beatitudinibus uenerabilisq. ui-
te eorum non solum in actibus. sed et in-
tinentibus uariis multisq. mira-
culorum magnitudinibus perfecte
perficientium aliquid memorie dignum
lectoris legendi manibus imponere

g...
m...
baldus l...
arripientis pra...
asperaq. fortia...
Spissa prauertu...
peccatoru sp...
teptus titu...
temeritatu...
perneq. sagacit...
tus instanti...
uit qui sacri...
pastoralisq. con...
pclarusq. xpi...
Ista omnia palhascam...
sulcato tramite nigra...
uestigia scripta. Vra car...
scientia presentata contra omne...
mulatorum uituperationes di gra-
uamq. per omnia protectionis parma-
C nihilominus placita uere comen-
damus preceptione ut in omnibus
lecti laudamus nos liberante dona-
tribuentem dominum

stina nunc redeamus iterū p̄fati
viri infantia. Cūq; parentes ei magna
mentis excessu suspensi. et demer
ta filii sui euasione ambiguos. Su
mentes filiū suū obtuler̄ illū corā
dominicā scām cruce saluatoris.
quasi cū mose. saxanice gentis.
qd̄ in nullis nobiliū bonorūq; ho
minū pedib; non ecclā sed scē cru
cis signū dño clicatū. cū magno
honore almū in alto erectū. ad
cōmodā diuturni orationis sedu
litate habere solent. Illic ponen
tes illū corā cruce. dñm dñm omni
um plasmatorē illis consularē.

Sospitēq; suū seruare natū suis ui
uitib; obnixē flagitabant. Sicq;
intentissimis illorū p̄cib; se uicē
reddere spo ponebant dño. Ut
si pristina illius infanti restitū
ta foret sanitas. Ex templo illū
subsacere ordinis primordio ton
surā accipere subcenobialis uite
disciplina subdiuinae legis mo
deramine militando xpi famu
latu subiecisse illū p̄miserunt.
Statimq; postquā illi uota uoue
runt uerba consumauer̄. Filiiq;

Cumq; in illa infantia ad quinquagena
ueniens. ad incoiam. quā
lis germinabat super
gultus. Occurrerunt
uotū desidererunt
rabant. At
tocius. cum
carnalium
filio ad sacre cenobii
strumenta p̄ parte
festinabant. Confestim
uenerando fidelisimoq;
thodredo commendabant
puidencia cū ad cenobia ducere
omniaq; prudenter de sua cau
sa dispensare disponereq; roga
bant. Cumq; p̄rexer̄ et illū du
cebant ad monasteriū que uocat
uualdheim. Venerandoq; abba
illius monasterii qui uocatur
eguald offererant. Ast illum

sub iudicio iuris. immo enim
sed obediendo discipulum suo
subdiderunt imperio. statimq.
ab abba monasterii sedm regu
laritate discipulo a sua clarue
ritate. ita conuictione sua ut eu
m in filio sine licentia hoc
flagrabat cupitinus
contentio frim simul
licentiam suam
omnia fore
receptumq. illum
con
Post
puer
perfectus sacris
studus imbutus atq.
sacris diuitici carminis
pugnans solleste mentis intenti
one pagrans sed etiam alios di
uine legis a gios graphioy ar
mariolas indagando siue legen
do peaciter ille sensu sophirus
mente moderatus indagabat. Et
tamen non adhuc plurimoru aetate
annoru grandeuus. sed sicut diui
na semp superne pietatis clem
tia agere solet. Ut secdm poeticam

pphetay uatinio. Ex ore infanti
um ceu lactantium p ficere sibi
solet laudem. Deinde itaq. cumq.
in eo iam simul annorum etas m
tisq. sagittas diuine dispensatio
nis moderamine pululare ceperat.
Et multo magis in eo ia tam diuina
spis sci gratia qua corporis magni
tudo creuerat. aut membrorum
ualtudo totusq. iam ille indi amo
re conuersus magna mentis durt
na meditationis tractando mona
stiale moderationis instrumenta
monachalisq. uite monarchia inab
ditu mentis quietudine die noctuq.
sollicite uoluitabat. Quomodo illo
se inter copularet casta monachoy
clientelo. aut qualiter illo fau
stis inter fore possit familiaris uite
disciplinis cumq. ista sedule in
tus intra mentis uolubiltate
uoluan tractare cepit. qualiter
ista cogitatio depmereri pferriq. po
terit in effectum. ut caduca cuncta
cosmi ^{isti} contemneret siue derelinqueret
quearet. Et non solu temporales ter
renaru diuitias. sed et patria et pa
rentes atq. p pinguos deserere. per

Postquam ille inlustet clarisq;
xpi crucicota magna mentis
intentione et cordis contem-
platione ad superna intemise
vitae speculatione pperabat.
Et ad sublimioris rigidioris vitae
virtutibus anhelando iam non
planam sed arctam austerioris
vitae viam per monachalis
vitae normam inhiando de-
siderabat. Et maiore iam
tunc peregrinationis ignoran-
tiam adire optabat quam illa
fuit in qua tunc stare inde-
batur. Tunc ille strenuus
consilio amicorum contribul^{lumq;}
licentia flagitata. Ut sua opi-
tulatione orationum illum
sequi dignentur rogabat. &
ut tutis itinens cursibus dele-
tabilia atq; obtabilia cuncta
tis hierusalem moenia per-
agere speculariq; p illorum
pia precum subsidia possi-
biliter poterit. Cumq; trans-
actis dominice paschalis
solemnitatibus agilis exer-

Postquam ille inlustet clarisq;
xpi crucicota magna mentis
intentione et cordis contem-
platione ad superna intemise
vitae speculatione pperabat.
Et ad sublimioris rigidioris vitae
virtutibus anhelando iam non
planam sed arctam austerioris
vitae viam per monachalis
vitae normam inhiando de-
siderabat. Et maiore iam
tunc peregrinationis ignoran-
tiam adire optabat quam illa
fuit in qua tunc stare inde-
batur. Tunc ille strenuus
consilio amicorum contribul^{lumq;}
licentia flagitata. Ut sua opi-
tulatione orationum illum
sequi dignentur rogabat. &
ut tutis itinens cursibus dele-
tabilia atq; obtabilia cuncta
tis hierusalem moenia per-
agere speculariq; p illorum
pia precum subsidia possi-
biliter poterit. Cumq; trans-
actis dominice paschalis
solemnitatibus agilis exer-

citus leuauit se cum duobus
suis focus & pergere coeperunt
Cumq; perrexerunt ^{issent} et uenerunt
usq; ad urbē dateratinā inopien
te. et ibi manebant duos dies.
Et inde pergentes uenerunt ad
urbē gauam. illa stat in litore
maris. Et ibi tunc ascenderunt
in nauem transsretauerunt ad na
bulam et illic relicta nauē in
qua pgebant. stabant ibi duas
ebdomadas; iste euitates sunt
romanorum. in bene uentis sunt
sed tamen romanis sunt subdite.
Statimq; sicut diuina solet pie
tas incessanter agere. Ut uo
tua uernacula ^{ori} desideria suox
implere pperat. Nauem illi
de aegypto inuenerunt. & illic
intro ascenderunt nauigauerunt
in terram galabrie; ad urbem
reggia. Et ibi manentes duos
dies. leuauerunt se. et uenerunt
in insulam siciliam que ē in ur
be chatiniensia ubi requiescit
corpus scē agatē uirginis. et
ibi ē mons ethna. ^{in quo} que et quan
do euenit p aliquibus reb;

et uenerunt
illuc tunc
inde
taculo
ultr
mari
ubi
et inde
urbē chatinā
et inde ambula
locum. ubi sudauerunt
quiescunt. Et inde ambulauerunt
ad scē iohanne euangelistam
in loco specioso secus effesum.
& inde ambulauerunt clxxx
milia secus mare. ad uillā ma
gnam. que uocatur sigila. Ibi
erant unū diem. & petito pane
ibi. ibant ad fontē unum in
media uilla. Et sedentes sibi sup
marginē. tinguebant panem

64
culatores et illos estimabant
& captiuos eos ducebant ad quen-
dam senem diuitem. ut uideret
& agnosceret unde essent. At
ille senex interrogauit illos
unde essent. aut quali finge-
rentur legatione. Tunc illi
respondentes. ab exordio to-
tam intimauerunt ei tunc
ris sui causam. Et ille senex re-
spondens ait. Frequenter huc
uenientes uidi homines de illa
terre partibus. istos contribules.
non querunt mala. sed legem eorum
adimplere cupiunt. Tum illi
inde pergentes uenerunt ad pa-
latium. ut ^{inter}rogarent illis uiam
^{que ducit}transire ad ierusalem. Cumque
illuc ueniebant. statim ille. per-
ses dixit quod speculatores fuis-
sent. et precepit illos in carcere
trudi. usque ad illud tempus quo
reperiret a rege. quid fecisset
de illorum causa. Cumque illi fu-
issent in carcere. confestim
^{intro} omnipotenti dei dispen-
satione. qui pius ubique
suos. ^{inter} rebus & tor-

65
palmis. & de rebus uenialibus.
uiderent. quicquid membra illorum
aptum foret. Illi ciues urbium
curiosi iugiter illuc uenire
consueuerant illos speculari.
qui iuuenes & decori. et uestiu
ornatu induti erant bene.
Tunc illis in carcere commoran-
tibus. unus homo de hispanis

ubi dñs

est paulus. & ^{ubi dñs} his dixit ad illud
S. aule saule qd me psequeris. et
reliqua. Et illic orantes am-
bulabant in galilea in illum
locum. ubi gabriel primum
uenit ad scam maria. et dixit
H. aue maria. et reliq. Ibi e nunc
ecclia idest nabareth. Illam
eccliam xpiani homines sepe
comparabant a paganis &
sarracenis. quia illi uolebant
ea destrueret. Et ibi dñs com-
mendantes. ambulauer inde.
et ueniebant in uilla chanaan.
ubi dñs aqua in uinum conuer-
tit. Illic e ecclia magna. et in eade
^{ecclia sup}
illa in altare una de sex hydri-
is. quas dñs iusserat implere
aqua. et in uinum uerse sunt.
Et de illo communicauerunt
uinum. Vnu die fuerunt illic.
Et inde pgentes uenerunt ad
montem thabor. ubi dñs trans-
figuratus e. Ibi est nunc mona-
steriu monachoru. & ecclia dño
consecrata et moy si et heliae.
Et illi ciues nominant illum
locu age mons. Illic orabant.

68

et dñs dixit ad illud
S. aule saule qd me psequeris
reliqua. Et illic orantes am-
bulabant in galilea in illum
locum. ubi gabriel primum
uenit ad scam maria. et dixit
H. aue maria. et reliq. Ibi e nunc
ecclia idest nabareth. Illam
eccliam xpiani homines sepe
comparabant a paganis &
sarracenis. quia illi uolebant
ea destrueret. Et ibi dñs com-
mendantes. ambulauer inde.
et ueniebant in uilla chanaan.
ubi dñs aqua in uinum conuer-
tit. Illic e ecclia magna. et in eade
illa in altare una de sex hydri-
is. quas dñs iusserat implere
aqua. et in uinum uerse sunt.
Et de illo communicauerunt
uinum. Vnu die fuerunt illic.
Et inde pgentes uenerunt ad
montem thabor. ubi dñs trans-
figuratus e. Ibi est nunc mona-
steriu monachoru. & ecclia dño
consecrata et moy si et heliae.
Et illi ciues nominant illum
locu age mons. Illic orabant.

illa stat in medio...
parauerunt illam sic prius dixi. &
tunc angli uenientes tulerunt
illam de manib. aplox. et porta
uerunt in paradysu. Et inde
descendens epf uuilibaldus ad
uallē ^{iofaphath} iussabat. illa stat iuxta ie
rusalē ciuitatē in orientali plaga
& in illa ualle ē ecclā scē marie.
et in ecclā ē sepulchrū. non de eo
qđ corpus ei ibi requiescat. sed
ad memoriā eius. Et tibi orans
ascendit in montē oliueti. quē
ibi iuxta uallē in orientali pla
ga. illa uallis ē inter ierlm et oli
ueti. & in monte oliueti nunc ē
ecclā. ubi dñs ante passionē suam
orabat. et dixit ad discipulos.
Vigilate & orate. ut n̄ intretis in
temptationē. Et inde uenit
ad ecclā in impso monte ubi
dñs ascendit in celū. & in me
dio ecclāe stat de aere factum
sculptū ac speciosū. et est qua
drans. illud stat in medio ecclāe
ubi dñs ascendit in celum. &
in medio eretō ē factū utreū
quadrangulū. et ibi ē in utro

nomine scē syon. & tunc apłi
portauerunt illā sic prius dixi. &
tunc angli uenientes tulerunt
illā de manib. aplox. et porta
uerunt in paradysu. Et inde
descendens epf uuilibaldus ad
uallē ^{iofaphath} iussabat. illa stat iuxta ie
rusalē ciuitatē in orientali plaga
& in illa ualle ē ecclā scē marie.
et in ecclā ē sepulchrū. non de eo
qđ corpus ei ibi requiescat. sed
ad memoriā eius. Et tibi orans
ascendit in montē oliueti. quē
ibi iuxta uallē in orientali pla
ga. illa uallis ē inter ierlm et oli
ueti. & in monte oliueti nunc ē
ecclā. ubi dñs ante passionē suam
orabat. et dixit ad discipulos.
Vigilate & orate. ut n̄ intretis in
temptationē. Et inde uenit
ad ecclā in impso monte ubi
dñs ascendit in celū. & in me
dio ecclāe stat de aere factum
sculptū ac speciosū. et est qua
drans. illud stat in medio ecclāe
ubi dñs ascendit in celum. &
in medio eretō ē factū utreū
quadrangulū. et ibi ē in utro

partem...
lam ē illud utreū...
& tunc angli uenientes tulerunt
ardere...
illa ecclā edificata...
et ibi dñs n̄...
tū ē ibi supra stat nunc altar...
& aliud...
ideo qđ illi quando uolunt

69
erant imagines epox qui erant
ibi in synodo. Et ille uullibaldus
pgebat illic a constantinopoli
ut uideret quomodo esset facta
illa ecclesia. et iterum remeant ad
constantinopolim. & post duos
annos nauigauerunt inde cum
nuntius papae & caesaris in insu
la sicilia. ad urbem siracusam.
Et inde uenit ad urbem catenam.
& inde uenit ad regiam ciuitatem
in calabria. Et inde nauigauerunt
ad insulam uulcanam. ibi est infernus
theoderici. Cumq. illuc ueniret.
ascendebant de naui ut uiderent
qualis esset infernus. Statimq.
uullibaldus curiosus uolens ui
dere qualis esset intus infernus ille.
uolebat ascendere in montis ca
cumen. ubi infernus subterat.
et non poterat. quia fauillae
de tetro usq. ad marginem ascen
dentes glomeratae illic iacebant.
& ad instar niuis quando de ce
lo niualis candiditas niualesq.
cadentes cateruae. de dreis ethe
ris in artibus. artibus coaceruare so
let. ita fauillae coaceruatae in

70
statimq. uolens ui
dere qualis esset
infernus ille. uole
bat ascendere in
montis cacumen.
ubi infernus sub
terat. et non pote
rat. quia fauillae
de tetro usq. ad
marginem ascenden
tes glomeratae il
lic iacebant. & ad
instar niuis quando
de celo niualis can
diditas niualesq.
cadentes cateruae.
de dreis ethe
ris in artibus. ar
tibus coaceruare
solet. ita fauillae
coaceruatae in
statimq. uolens
uide
re
qualis
esset
infer
nus
ille.
uole
bat
ascen
dere
in
mont
is
cace
men.
ubi
infer
nus
sub
terat.
et
non
pote
rat.
quia
fauil
lae
de
tetro
usq.
ad
marg
inem
ascen
den
tes
glom
eratae
illic
iace
bant.
&
ad
instar
niuis
quando
de
celo
niual
is
candi
ditas
niual
esq.
caden
tes
cater
uae.
de
dreis
ethe
ris
in
artibus.
artibus
coacer
uare
solet.
ita
fauil
lae
coacer
uatae
in

70
tentis dei auxilio illorum
meulo. quos sup longe
stadia et super vastas bargin
uas. in redemptione anime
& in opem presentis uitae re
quirebat. omnimodo p ut fieri
possit. obseruare conabatur

Ct non solum ipse. sed alios cum
ipso in ueneranda regularis in
tae uestigia p̄cundo p̄ducebat.

Post haec itaq. unus pbr. qui ex
hispania ueniens ad sem benedi
ctum ibi manebat. licentiam ro
gab. ab abbate petronace ad
romam p̄gere. Statimq. ille li
centia postulata. rogabat
uulibaldum ut cum eo perge
ret. & illum duceret ad sem
petrum. & ille petitionib. eius
consensum p̄mittebat. Cumq.
illi p̄gentes ad romam uenerunt.

ilico basilicam sci petri in
trantes. sacra caelestis clancu
laru postulauerunt presidia.
illiusq. se commendabant p̄cum
patrocinio. Tunc ille sacer apo
stolicae sedis pontifex gregoris
tertius in uenerando uiro uul

71
Statimq. ille agili
glorioso genitum & beatus uir
sapientis sermonum in indistincta
humiliter edisserenda seriem
sui timeris ex ordine inuicem
quali modo multas migrando
mundi istius mexuit mansio
nes. & quomodo alium altis
sunt ^{& caelestis} aetheru plasmatore aduen
tus in locum in bethleem ado
rando. op̄e postulando. iustran

